

PROGRAM BADAŃ BIEGŁOŚCI

Nr CCB/PT/G.2

wydanie 1 z dnia 24.09.2026 r.

Grunty

Opracował:	Zatwierdził:
Agata Dziubek <i>Statystyk</i>	Brygida Augustyniok <i>Koordynator</i>
Paweł Paluch <i>Kierownik Techniczny</i>	Brygida Jadwiga Augustyniok <i>Data i podpis</i>

24.09.2026 r.

Elektronicznie podpisany
przez Brygida Jadwiga
Augustyniok
Data: 2026.09.24 07:34:36
+02'00'

Spis treści

1. Organizator badań biegłości	3
2. Osoby zaangażowane w projektowanie i działanie programu badań biegłości	3
3. Cel programu	3
4. Usługi dostarczane z zewnątrz.....	4
5. Kryteria uczestnictwa w badaniu biegłości.....	4
6. Zakres organizowanych badań biegłości	5
7. Potencjalne źródła błędów	6
8. Ustalenia mające na celu zapobieganie zмовie pomiędzy Uczestnikami	6
9. Wytwarzanie, magazynowanie i dystrybucja obiektów badań oraz instrukcje dla Uczestników ...	6
10. Sprawdzenie jednorodności i stabilności obiektów badań biegłości	7
10.1. Jednorodność	7
10.2. Stabilność	10
10.3. Postępowanie w przypadku niejednorodności i niestabilności	13
10.3.1. Niejednorodność	13
10.3.2. Niestabilność	13
11. Metoda i kryteria oceny	14
11.1. Badania ilościowe	17
11.1.1. Wyznaczenie wartości przypisanej.....	17
11.1.1.1. Metoda II Wartość uzgodniona na podstawie wyników Uczestników rundy.....	17
11.1.2. Wyznaczenie wartości σ_{pt}	18
11.1.2.1. Metoda I Wartość wymagana - opinia ekspertów	18
11.1.2.2. Metoda IV Wartość na podstawie danych otrzymanych w tej samej rundzie programu badania biegłości.....	18
11.1.3. Kryteria oceny.....	18
11.2. Badania jakościowe	19
11.2.1. Wyznaczenie wartości przypisanej.....	19
11.2.1.1. Metoda A Na podstawie wyników Uczestników	19
11.2.1.2. Metoda B Na podstawie wiedzy o pochodzeniu materiału	19
11.2.1.3. Metoda C Na podstawie opinii eksperckiej	19
11.2.2. Ocena rezultatów działania	19
11.2.2.1. Metoda I Porównanie z wartością przypisaną.....	19
11.2.2.2. Metoda II Na podstawie opinii eksperckiej	20
12. Sprawozdanie PT	20
13. Skargi i odwołania.....	21
14. Kontakt z Uczestnikiem	21
15. Dokumenty odniesienia.....	22

1. Organizator badań biegłości

Centrum Certyfikacji BARG Sp. z o.o.
Dział Badań Biegłości
ul. Delfina 4B, 03-194 Warszawa
e-mail: badania.bieglosci@barg.pl
NIP 524-29-36-340

W zakresie niniejszych badań biegłości Organizator PT zobowiązuje się do zachowania poufności wszelkich informacji przekazywanych przez Uczestników, w tym m.in. wyników badań i tożsamości poszczególnych Uczestników oraz bezstronności w ocenie ich działań, a także zabezpieczenia dokumentacji dotyczącej badań przed dostępem osób nieupoważnionych.

Niniejszy program badań biegłości realizowany jest zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC 17043:2023-10. Organizator PT posiada akredytację Polskiego Centrum Akredytacji w zakresie obiektów i właściwości zgodnie z Zakresem Akredytacji Nr PT 014, dostępnym na stronie internetowej Organizatora PT www.ccbarg.pl oraz na stronie PCA www.pca.gov.pl. Niniejszy obiekt i program badań biegłości nie są objęte Zakresem Akredytacji Nr PT 014.

2. Osoby zaangażowane w projektowanie i działanie programu badań biegłości

Koordynator Brygida Augustyniok
Centrum Certyfikacji BARG Sp. z o.o.
E-mail: brygida.augustyniok@barg.pl
Tel: +48 661 630 153

Kierownik Techniczny Paweł Paluch
Centrum Certyfikacji BARG Sp. z o.o.
E-mail: pawel.paluch@barg.pl
Tel: +48 691 221 404

Statystyk Agata Dziubek
Centrum Certyfikacji BARG Sp. z o.o.
E-mail: agata.dziubek@barg.pl
Tel: +48 691 227 465

3. Cel programu

Celem programu badania biegłości jest:

- ocena zdolności działania Uczestnika do prowadzenia określonych badań
- dostarczenie dowodów do potwierdzenia ważności wyników oraz wykazania kompetencji jednostek oceniających zgodność

- możliwość wykorzystania badań biegłości do identyfikowania przez Uczestnika obszarów do doskonalenia
- dostarczenie klientom dodatkowych informacji zwiększających zaufanie

4. Usługi dostarczane z zewnątrz

Podczas realizacji niniejszego programu badań biegłości Organizator PT będzie korzystał z zewnętrznych dostawców usług w zakresie:

- pobierania próbek w celu wykonania badań do oceny jednorodności i stabilności, a także przygotowania próbek dla Uczestników,
- przygotowania obiektów badań biegłości,
- wykonywania badań do oceny jednorodności i stabilności.

Powyższe czynności będą realizowane przez laboratorium BARG CENTRUM Sp. z o.o. z siedzibą w Ożarowie Mazowieckim. Dodatkowo wykonywanie badań do oceny jednorodności i stabilności realizowane będzie również przez laboratorium BETOTEST POLSKA Sp. z o.o. z siedzibą w Szczecinie.

Jeżeli podczas trwania programu wystąpi konieczność skorzystania z zewnętrznych dostawców usług w innym zakresie, Organizator PT niezwłocznie pisemnie poinformuje Uczestników o usługach, które dodatkowo zamierza podzlecić.

Organizator badań biegłości nie podzleca projektowania i planowania programu badania biegłości, oceny rezultatów działania, ani opracowania i autoryzacji sprawozdania PT.

5. Kryteria uczestnictwa w badaniu biegłości

Udział w badaniach biegłości możliwy jest po akceptacji warunków uczestnictwa zawartych w niniejszym programie, co następuje w wyniku przesłania Formularza zgłoszeniowego dedykowanego danej rundzie, w terminie wskazanym w Harmonogramie programu PT, na adres badania.bieglosci@barg.pl.

Forma badań biegłości jest otwarta i jest realizowana w sposób cykliczny. Udział mogą wziąć laboratoria akredytowane i nieakredytowane oraz inne zainteresowane strony prowadzące działania związane z oceną zgodności. Minimalna liczba Uczestników dla każdej z metod wynosi 5, natomiast maksymalna 20. W przypadku zbyt małej liczby zgłoszeń Organizator PT może wydłużyć czas przyjmowania zgłoszeń (co może wpłynąć na terminy wskazane w Harmonogramie programu dla danej rundy) lub odwołać badanie biegłości w zakresie danej właściwości, o czym Uczestnicy zostaną niezwłocznie poinformowani. W przypadku przekroczenia liczby Uczestników, decyduje kolejność zgłoszeń. W przypadku zbyt dużej liczby chętnych, Organizator PT może ogłosić realizację dodatkowych rund według niniejszego programu. Uczestnik może wziąć udział w badaniu biegłości dla wybranych właściwości. Badania powinny zostać wykonane przez Uczestnika wg metod badawczych określonych przez Organizatora PT.

W badaniu biegłości, dla danej metody, nie może wziąć udziału więcej niż:

- 2 Uczestników z jednego podmiotu, w przypadku gdy łączna liczba Uczestników wynosi 10 i poniżej,
- 3 Uczestników z jednego podmiotu, w przypadku gdy łączna liczba Uczestników wynosi powyżej 10.

Uczestnik, który nie posiada akredytacji na dane badanie, również zobowiązany jest do przeprowadzenia badania przy wykorzystaniu nadzorowanego wyposażenia z zapewnieniem spójności pomiarowej, zgodnie z DA-06.

Szczegóły realizacji programu badań biegłości opisane są w Instrukcji, opracowanej dla każdej rundy programu. Uczestnik powinien postępować zgodnie z wymaganiami Instrukcji.

Wyniki badań ilościowych od Uczestników powinny być podawane wraz z rozszerzoną niepewnością pomiaru, z taką samą dokładnością i w takiej samej jednostce, jak wynik badania, przy określonym współczynniku rozszerzenia k i prawdopodobieństwie rozszerzenia p , zgodnie z ILAC-G17.

Wyniki Uczestników niespełniające wymagań programu i/lub instrukcji dla Uczestników, m.in. wyniki badań uzyskane przy zastosowaniu innej metody badawczej, niespełnieniu wymagań dotyczących spójności pomiarowej, czy podane bez niepewności pomiaru, nie zostaną wykorzystane do wyznaczenia wartości x_{pt} i σ_{pt} .

Udział w badaniach biegłości jest płatny. Koszty uczestnictwa zostały przedstawione w Formularzu zgłoszeniowym. Nie obejmują kosztów dostarczenia obiektów badań biegłości do Uczestnika. Transport próbek odbywa się za pośrednictwem i według cennika firmy spedycyjnej, na koszt Uczestnika. Po rejestracji uczestnictwa Organizator PT przesyła Uczestnikowi fakturę VAT z terminem płatności 14 dni. Sprawozdanie z badania biegłości może zostać przekazane Uczestnikowi po uregulowaniu płatności za udział w badaniu. Niedostarczenie przez Uczestnika wyników badania biegłości nie zwalnia go z obowiązku zapłaty zgodnie z zakresem zgłoszonego uczestnictwa.

Uczestnik ma prawo do bezkosztowej rezygnacji z udziału w badaniach biegłości, co wymaga przesłania pisemnej rezygnacji na adres e-mail badania.bieglosci@barg.pl w terminie do 14 dni od planowanego terminu zakończenia przesyłania zgłoszeń.

6. Zakres organizowanych badań biegłości

Lp.	Wielkość mierzona / właściwość	Dokument odniesienia
1.	Oznaczanie i opis (analiza makroskopowa)	PN-EN ISO 14688-1:2018-05
2.	Wilgotność naturalna (metoda wagowa)	PN-EN ISO 17892-1:2015-02 PN-EN ISO 17892-1:2015-02/A1:2022-11
3.	Gęstość objętościowa (metoda wagowo-objętościowa)	PN-EN ISO 17892-2:2015-02 p.5.1
4.	Gęstość właściwa (metoda piknometru cieczowego)	PN-EN ISO 17892-3:2016-03 p.5.1
5.	Skład granulometryczny (metoda sitowa)	PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p.5.2
6.	Skład granulometryczny (metoda areometryczna)	PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p.5.3
7.	Wodoprzepuszczalność - współczynnik filtracji (z obliczeń – wzór USBSC)	Publikacja naukowa: Pazdro Z., Kozerski B. pt. „Hydrogeologia ogólna”, Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa 1990 r.
8.	Granica płynności (metoda penetrometru stożkowego)	PN-EN ISO 17892-12:2018-08 PN-EN ISO 17892-12:2018-08/A2:2022-08
9.	Granica płynności (metoda Casagrande’a)	PN-EN ISO 17892-12:2018-08 PN-EN ISO 17892-12:2018-08/A1:2022-03 PN-EN ISO 17892-12:2018-08/A2:2022-08
10.	Granica plastyczności (metoda wałeczowania)	PN-EN ISO 17892-12:2018-08
11.	Utrata masy w wyniku prażenia	PN-EN 17685-1:2023-08

Realizowany zakres wielkości mierzonych/właściwości jest określony w Formularzu zgłoszeniowym i definiowany w ramach kolejnych rund programu zgodnie z Harmonogramem programu PT na dany rok kalendarzowy.

Szczegółowe informacje, co należy identyfikować, mierzyć lub badać podawane są w Instrukcji oraz Kartach wyników badań. Instrukcje i Karty wyników badań udostępniane są Uczestnikom najpóźniej w dniu przekazania próbek do badań biegłości.

Zakres wartości i/lub właściwości spodziewanych dla obiektów badania biegłości wskazany jest w Formularzu zgłoszeniowym i/lub Instrukcji do danej rundy.

7. Potencjalne źródła błędów

- Nieprawidłowe postępowanie z obiektami do badań
- Wystąpienie zмовy wśród Uczestników
- Wyposażenie niespełniające wymagań dokumentu odniesienia
- Wyposażenie niesprawne w trakcie wykonywania badania
- Wpływ warunków środowiskowych podczas wykonywania badania
- Mała liczba Uczestników
- Zastosowanie innej metody przez Uczestnika niż wymagana w programie badania biegłości
- Niezastosowanie się do wytycznych Organizatora PT
- Niezastosowanie się do wytycznych zawartych w metodach badawczych

8. Ustalenia mające na celu zapobieganie zмовie pomiędzy Uczestnikami

Każdy z Uczestników poprzez podpisanie formularza zgłoszeniowego zobowiązuje się zachowania poufności uzyskanych wyników badań względem pozostałych Uczestników, a także zabezpieczenia dokumentacji dotyczącej badań biegłości przed dostępem osób nieupoważnionych.

Uczestnik zobowiązany jest do wykonywania badań i przekazania wyników tych badań do Działu Badań Biegłości (DBB) Organizatora PT, bez porozumienia się z innymi Uczestnikami, w których udział w danym programie jest mu znany z innych źródeł. W przypadku zidentyfikowania zмовy, Uczestnicy zostaną wyeliminowani z udziału w danej rundzie i ponoszą całkowite koszty uczestnictwa w programie badań biegłości. Należy jednak zaznaczyć, że unikanie zмовy i fałszowania wyników jest obowiązkiem każdego Uczestnika.

9. Wytwarzanie, magazynowanie i dystrybucja obiektów badań oraz instrukcje dla Uczestników

Obiekty badań biegłości wytwarzane są w sposób zapewniający uzyskanie wysokiej ich jednorodności poprzez pobieranie materiału z jednego obszaru w jednym czasie.

Magazynowanie obiektów badań biegłości odbywa się w warunkach zgodnych z wymaganiami metod badawczych, uniemożliwiających wpływ czynników zewnętrznych na ich właściwości, w sposób pozwalający na utrzymanie ich odpowiedniej stabilności.

Stosowany sposób pakowania obiektów badań biegłości, celem przekazania ich Uczestnikom, ma zapewnić, że rodzaj i czas transportu nie wpłyną negatywnie na ich stan i właściwości.

Obiekty badań biegłości dostarczane są do Uczestników za pośrednictwem firmy spedycyjnej. W trakcie dostarczenia przesyłki (w obecności kuriera) Uczestnik zobowiązany jest sprawdzić jej stan. O wszelkich uszkodzeniach dostarczonej próbki należy bezzwłocznie poinformować Koordynatora badań biegłości.

W przypadku zaginięcia lub uszkodzenia obiektów badań, jeśli to możliwe, Koordynator przesyła Uczestnikowi próbkę zapasową z puli próbek archiwalnych.

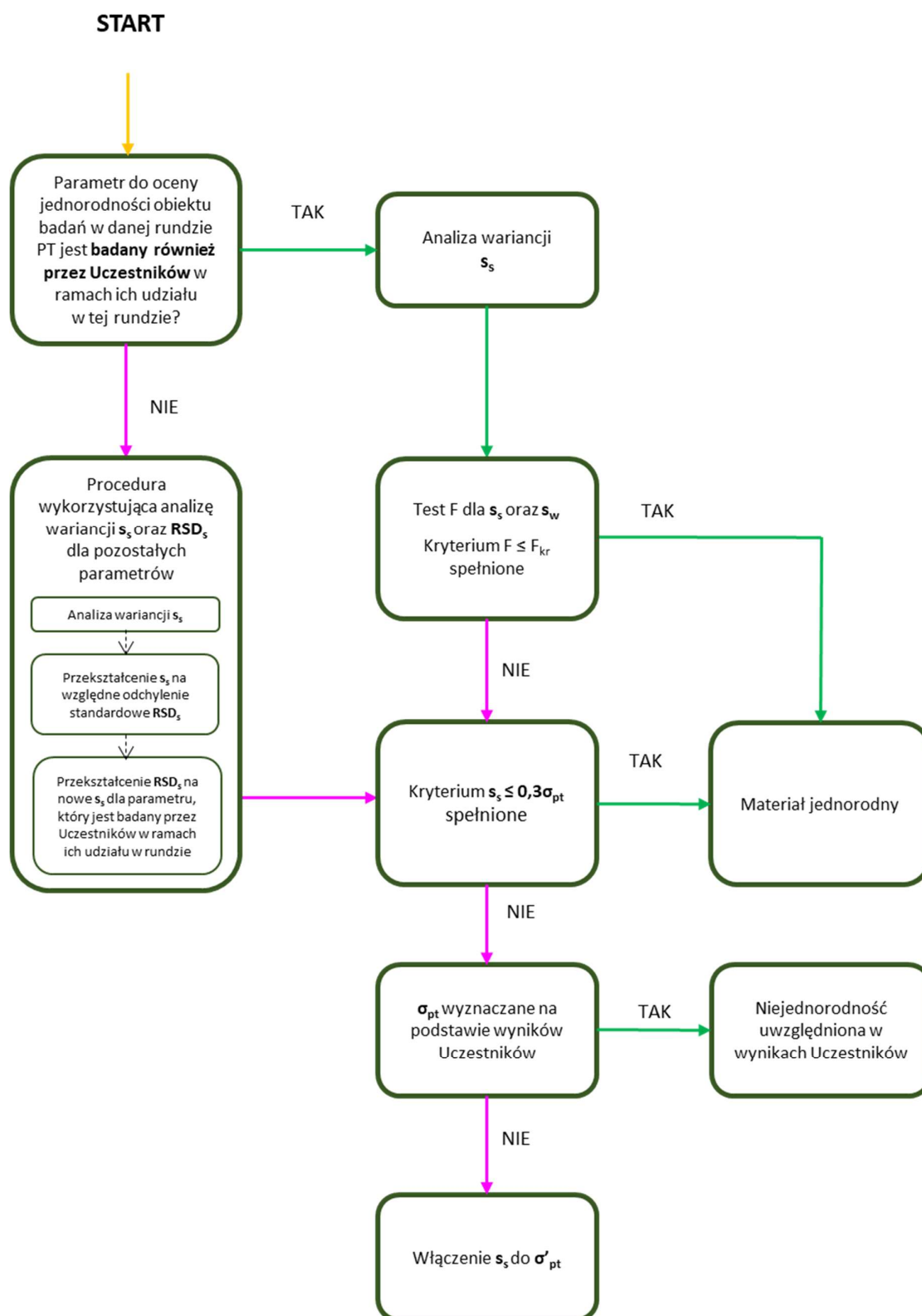
Wszelkie informacje związane z realizacją programu badań biegłości zostały opisane w niniejszym programie, Harmonogramie programu PT lub są przekazywane Uczestnikowi w formie Instrukcji dla Uczestników.

Instrukcja dla Uczestników zawiera szczegółowe informacje związane z realizacją badań, takie jak: rodzaj, wielkość i/lub ilość próbek, które należy poddać badaniu, sposoby przygotowania i przechowywania obiektów, terminy wykonania poszczególnych etapów badania, właściwości obiektu niezbędne do wykonania badania, dokładność raportowania wyniku badania i niepewności pomiaru, itp.

10. Sprawdzenie jednorodności i stabilności obiektów badań biegłości

10.1. Jednorodność

Jednorodność jest oceniana zgodnie z algorytmem przedstawionym na rysunku 1. Próbkę do badań pobrane zostaną w sposób losowy z przygotowanych, dla danej rundy programu, obiektów badań biegłości, w ilości zgodnej z tabelą nr 1. Z każdej serii przygotowane zostaną 2 porcje (m). Badania wykonane zostaną w warunkach powtarzalności w możliwie najkrótszym terminie od pobrania próbek.

Rys. 1. Algorytm oceny jednorodności w badaniu biegłości

Tabela 1. Zestawienie wielkości weryfikujących jednorodność dla poszczególnych wielkości mierzonych w ramach badań biegłości

Wielkość mierzona / właściwość	Liczba próbek	Wielkość weryfikująca jednorodność
Oznaczenie i opis (analiza makroskopowa) PN-EN ISO 14688-1:2018-05	6	Skład granulometryczny (metoda areometryczna) PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p. 5.3
Wilgotność naturalna (metoda wagowa) PN-EN ISO 17892-1:2015-02, PN-EN ISO 17892-1:2015-02/A1:2022-11	6	Wilgotność naturalna (metoda wagowa) PN-EN ISO 17892-1:2015-02, PN-EN ISO 17892-1:2015-02/A1:2022-11
Gęstość objętościowa (metoda wagowo-objętościowa) PN-EN ISO 17892-2:2015-02 p. 5.1	6	Skład granulometryczny (analiza sitowa) PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p. 5.2
Gęstość właściwa (metoda piknometru cieczowego) PN-EN ISO 17892-3:2016-03 p. 5.1	6	Skład granulometryczny (metoda sitowa) PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p. 5.2
Skład granulometryczny (metoda sitowa) PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p. 5.2	6	Skład granulometryczny (metoda sitowa) PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p. 5.2
Skład granulometryczny (metoda areometryczna) PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p. 5.3	6	Skład granulometryczny (metoda areometryczna) PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p. 5.3
Wodoprzepuszczalność - współczynnik filtracji (z obliczeń – wzór USBSC) Publikacja naukowa: Pazdro Z., Kozerski B. pt. „Hydrogeologia ogólna”, Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa 1990 r.	6	Skład granulometryczny (metoda sitowa) PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p. 5.2
Granica płynności (metoda penetrometru stożkowego) PN-EN ISO 17892-12:2018-08 PN-EN ISO 17892-12:2018-08/A2:2022-08	6	Granica plastyczności (metoda wałeczowania) PN-EN ISO 17892-12:2018-08
Granica płynności (metoda Casagrande’a) PN-EN ISO 17892-12:2018-08 PN-EN ISO 17892-12:2018-08/A1:2022-03 PN-EN ISO 17892-12:2018-08/A2:2022-08	6	Granica plastyczności (metoda wałeczowania) PN-EN ISO 17892-12:2018-08
Granica plastyczności (metoda wałeczowania) PN-EN ISO 17892-12:2018-08	6	Granica plastyczności (metoda wałeczowania) PN-EN ISO 17892-12:2018-08
Utrata masy w wyniku prażenia PN-EN 17685-1:2023-08	6	Utrata masy w wyniku prażenia PN-EN 17685-1:2023-08

Wykorzystując analizę wariancji (wg ISO 13528:2022-08 Annex B.3) jednorodność weryfikowana jest poprzez obliczenie odchylenia standardowego między próbkami:

Jeżeli $m=2$

$$s_s = \sqrt{\max(0, s_x^2 - s_w^2 / 2)}$$

$$s_{\bar{x}} = \sqrt{\sum_{t=1}^g (\bar{x}_t - \bar{\bar{x}})^2 / (g - 1)}$$

Jeżeli $m \neq 2$

$$s_s^2 = s_{s,w}^2 - s_w^2 = \frac{1}{(g-1)} \sum_{t=1}^g (\bar{x}_t - \bar{\bar{x}})^2 - \frac{1}{m} s_w^2$$

$$s_x^2 = \frac{1}{(g-1)} \sum_{t=1}^g (\bar{x}_t - \bar{\bar{x}})^2$$

$$s_w = \sqrt{\sum_{t=1}^g w_t^2 / (2g)}$$

$$s_w^2 = \frac{1}{g} \sum_{t=1}^g s_t^2$$

$$s_{s,w}^2 = \frac{1}{(g-1)} \sum_{t=1}^g (\bar{x}_t - \bar{\bar{x}})^2 + \left(1 - \frac{1}{m}\right) s_w^2 = s_s^2 + s_w^2$$

gdzie:

s_s – odchylenie standardowe między próbkami

$s_{\bar{x}}$ – odchylenie standardowe średnich z próbek

s_w – odchylenie standardowe wewnątrzpróbkowe

$s_{s,w}$ – łączna wartość wariancji s_s i s_w

$\bar{x}_t$ – średnia dla t-tej próbki ($t=1, \dots, g$)

$\bar{\bar{x}}$ – średnia ogólna

w_t – rozstęp wyników w próbce

g – liczba elementów w ramach kontroli jednorodności

m – liczba porcji

Próbki do badań zostaną uznane za jednorodne, jeżeli zgodnie z algorytmem przedstawionym na rysunku 1 spełniony jest warunek:

$$F \leq F_{kr}$$

lub

$$s_s \leq 0,3 \sigma_{pt}$$

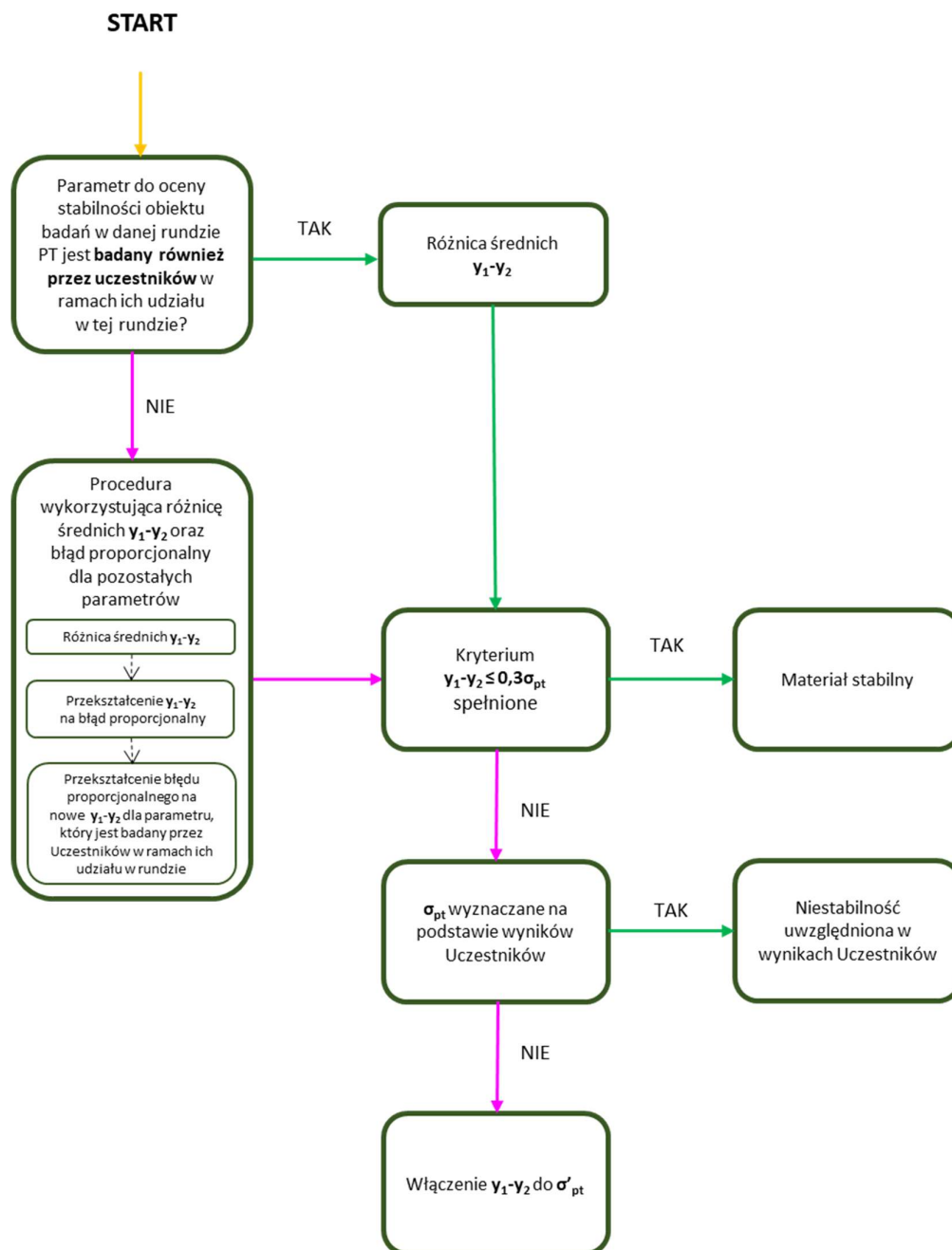
gdzie:

$$F = \frac{s_{\bar{x}}^2}{s_w^2}$$

F_{kr} jednostronny ($P = 95\%$; $g-1$; $g \cdot (m-1)$)

10.2. Stabilność

Stabilność zostanie oceniona zgodnie z algorytmem przedstawionym na rysunku 2. Próbki do badań pobrane zostaną w sposób losowy z przygotowanych, dla danej rundy programu, obiektów badań biegłości, w ilości zgodnej z tabelą nr 2. Z każdej serii przygotowane zostaną 2 porcje. Pierwsza grupa próbek zostanie zbadana przed planowaną datą dystrybucji, druga grupa tak szybko jak to możliwe po upływie terminu nadesłania wyników od Uczestników. Wszystkie próbki badane są w warunkach powtarzalności. Badanie przed dystrybucją może zostać pominięte w przypadku możliwości wykorzystania wyników badań uzyskanych w ocenie jednorodności.

Rys. 2. Algorytm oceny stabilności w badaniu biegłości

Tabela 2. Zestawienie wielkości weryfikujących stabilność dla poszczególnych wielkości mierzonych w ramach badań biegłości

Wielkość mierzona / właściwość	Liczba próbek	Wielkość weryfikująca stabilność
Oznaczenie i opis (analiza makroskopowa) PN-EN ISO 14688-1:2018-05	2	Skład granulometryczny (metoda areometryczna) PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p. 5.3
Wilgotność naturalna (metoda wagowa) PN-EN ISO 17892-1:2015-02, PN-EN ISO 17892-1:2015-02/A1:2022-11	2	Wilgotność naturalna (metoda wagowa) PN-EN ISO 17892-1:2015-02, PN-EN ISO 17892-1:2015-02:A1:2022-11
Gęstość objętościowa (metoda wagowo-objętościowa) PN-EN ISO 17892-2:2015-02 p. 5.1	2	Skład granulometryczny (analiza sitowa) PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p. 5.2
Gęstość właściwa (metoda piknometru cieczowego) PN-EN ISO 17892-3:2016-03 p. 5.1	2	Skład granulometryczny (metoda sitowa) PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p. 5.2
Skład granulometryczny (metoda sitowa) PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p. 5.2	2	Skład granulometryczny (metoda sitowa) PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p. 5.2
Skład granulometryczny (metoda areometryczna) PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p. 5.3	2	Skład granulometryczny (metoda areometryczna) PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p. 5.3
Wodoprzepuszczalność - współczynnik filtracji (z obliczeń – wzór USBSC) Publikacja naukowa: Pazdro Z., Kozerski B. pt. „Hydrogeologia ogólna”, Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa 1990 r.	2	Skład granulometryczny (metoda sitowa) PN-EN ISO 17892-4:2017-01 p. 5.2
Granica płynności (metoda penetrometru stożkowego) PN-EN ISO 17892-12:2018-08 PN-EN ISO 17892-12:2018-08/A2:2022-08	2	Granica plastyczności (metoda wałeczkania) PN-EN ISO 17892-12:2018-08
Granica płynności (metoda Casagrande’a) PN-EN ISO 17892-12:2018-08 PN-EN ISO 17892-12:2018-08/A1:2022-03 PN-EN ISO 17892-12:2018-08/A2:2022-08		Granica plastyczności (metoda wałeczkania) PN-EN ISO 17892-12:2018-08
Granica plastyczności (metoda wałeczkania) PN-EN ISO 17892-12:2018-08	2	Granica plastyczności (metoda wałeczkania) PN-EN ISO 17892-12:2018-08
Utrata masy w wyniku prażenia PN-EN 17685-1:2023-08	2	Utrata masy w wyniku prażenia PN-EN 17685-1:2023-08

Stabilność weryfikowana jest poprzez porównanie ogólnych średnich otrzymanych w poszczególnych etapach kontroli (wg ISO 13528:2022-08 Annex B.4):

$$|\bar{y}_1 - \bar{y}_2| \leq 0,3 \sigma_{pt}$$

gdzie:

$\bar{y}_1$ – średnia ogólna z wyników otrzymanych przed rozpoczęciem rundy

$\bar{y}_2$ – średnia ogólna z wyników otrzymanych po zakończeniu rundy

10.3. Postępowanie w przypadku niejednorodności i niestabilności (wg ISO 13528:2022-08 Annex B.2.5, B.5)

10.3.1. Niejednorodność

Jeżeli kryterium dostatecznej jednorodności nie zostanie spełnione, rozważana będzie jedna z poniższych opcji:

a. Opcja I

Ponowna homogenizacja i porcjowanie obiektów oraz powtórne badanie jednorodności.

b. Opcja II

Włączenie odchylenia między próbkami s_s do analizy danych poprzez zastosowanie:

- σ'_{pt} określonego wzorem

$$\sigma'_{pt} = \sqrt{\sigma_{pt}^2 + s_s^2}$$

- lub z' określonego wzorem

$$z'_i = \frac{x_i - x_{pt}}{\sqrt{\sigma_{pt}^2 + s_s^2}}$$

c. Opcja III

Nie ocenianie rezultatów działania Uczestników.

10.3.2. Niestabilność

Jeżeli kryterium dostatecznej stabilności nie zostanie spełnione, w pierwszej kolejności sprawdzany zostanie wpływ niepewności pomiaru precyzji. W tym celu kryterium akceptacji zostanie rozszerzone zgodnie ze wzorem:

$$|\bar{y}_1 - \bar{y}_2| \leq 0,3\sigma_{pt} + 2\sqrt{u^2(\bar{y}_1) + u^2(\bar{y}_2)}$$

W przypadku, gdy kryterium rozszerzone również nie zostanie spełnione, rozważana będzie jedna z poniższych opcji:

a. Opcja I

Włączenie różnicy ogólnych średnich otrzymanych w poszczególnych etapach kontroli $\bar{y}_1 - \bar{y}_2$ do σ_{pt}

b. Opcja II

Nie ocenianie rezultatów działania Uczestników.

11. Metoda i kryteria oceny

Po otrzymaniu wyników badania biegłości od wszystkich Uczestników przeprowadzana zostanie wstępna analiza danych w celu weryfikacji czy przekazane wyniki spełniają wymagania Organizatora PT określone w programie i instrukcji dla Uczestników. Niniejsza analiza danych może dotyczyć weryfikacji np. spójności pomiarowej, zastosowania odpowiedniej metody badawczej, czy przedstawiania wyniku badania (właściwa jednostka, wymagana dokładność, wynik wraz z rozszerzoną niepewnością pomiaru), itp. Przed przystąpieniem do statystycznej analizy danych wyniki Uczestników uzyskane w danej rundzie programu weryfikowane będą pod względem ich rozkładu.

Wyniki Uczestników niespełniające wymagań programu i/lub instrukcji, m.in. wyniki badań uzyskane przy zastosowaniu innej metody badawczej, niespełnieniu wymagań dotyczących spójności pomiarowej, czy podane bez niepewności pomiaru, nie zostaną wykorzystane do wyznaczenia wartości x_{pt} i σ_{pt} .

W przypadku, gdy do wyznaczenia wartości x_{pt} lub σ_{pt} , zastosowane zostaną analizy danych inne niż odporne, przeprowadzony zostanie test Grubbsa (wg PN-ISO 5725-2:2002) na wykrycie wartości odstających.

Za pomocą testu Grubbsa sprawdzone zostanie, czy w zbiorze wyników występują dane obarczone błędem grubym.

Jedna zaobserwowana wartość odstająca

W tym celu otrzymane wartości zostają uszeregowane w porządku rosnącym, a następnie wyznaczane są parametry G_1 i G_p według wzorów:

$$G_1 = \frac{\bar{x} - x_1}{s}$$

$$G_p = \frac{x_p - \bar{x}}{s}$$

$$\bar{x} = \frac{1}{p} \sum_{i=1}^p x_i$$

$$s = \sqrt{\frac{1}{p-1} \sum_{i=1}^p (x_i - \bar{x})^2}$$

gdzie:

$\bar{x}$ – wartość średnia

x_1 – najmniejsza wartość w zbiorze wyników

x_p – największa wartość w zbiorze wyników

s – odchylenie standardowe

Otrzymane wartości porównane zostaną z wartością krytyczną przy poziomie ufności 95%. Jeżeli G_1 lub G_p przekroczy wartość krytyczną, wynik mu odpowiadający zostaje uznany za wartość odstającą i zostanie odrzucony ze zbioru danych wykorzystywanych do dalszych obliczeń.

Dwie zaobserwowane wartości odstające

W tym celu otrzymane wartości zostają uszeregowane w porządku rosnącym, a następnie wyznaczane są parametry G według wzorów:

Dla dwóch wartości największych

$$G = \frac{s_{p-1,p}^2}{s_0^2}$$

$$s_0^2 = \sum_{i=1}^p (x_i - \bar{x})^2$$

$$s_{p-1,p}^2 = \sum_{i=1}^{p-2} (x_i - \bar{x}_{p-1,p})^2$$

$$\bar{x}_{p-1,p} = \frac{1}{p-2} \sum_{i=1}^{p-2} x_i$$

Dla dwóch wartości najmniejszych

$$G = \frac{s_{1,2}^2}{s_0^2}$$

$$s_{1,2}^2 = \sum_{i=3}^p (x_i - \bar{x}_{1,2})^2$$

$$\bar{x}_{1,2} = \frac{1}{p-2} \sum_{i=3}^p x_i$$

gdzie:

$\bar{x}$ – wartość średnia

x_1 – najmniejsza wartość w zbiorze wyników

x_p – największa wartość w zbiorze wyników

s – odchylenie standardowe

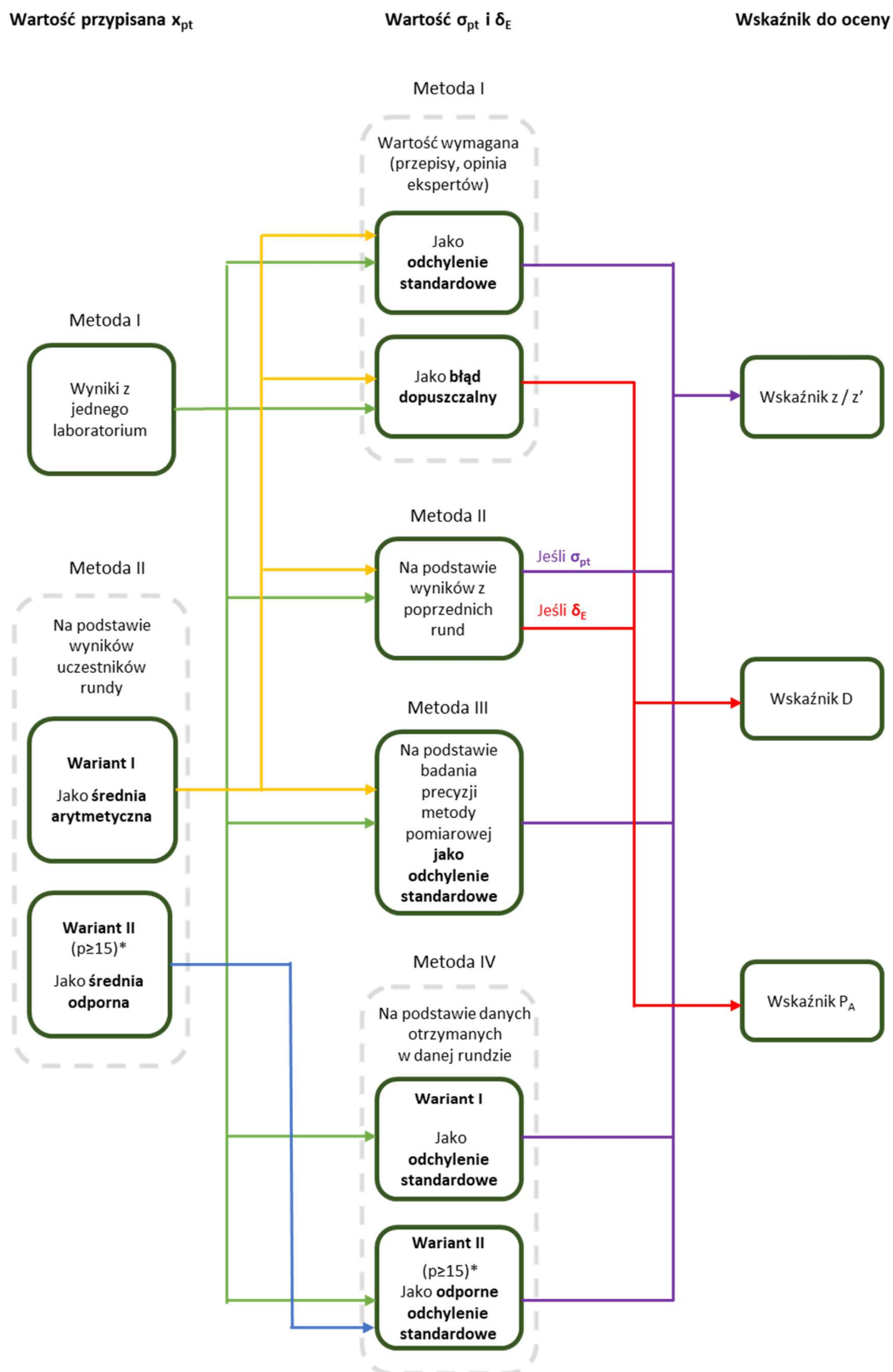
Otrzymane wartości porównane zostaną z wartością krytyczną przy poziomie ufności 95%. Jeżeli G nie zawiera się w przedziale wyznaczonym przez wartość krytyczną, wynik mu odpowiadający zostaje uznany za wartość odstającą i zostanie odrzucony ze zbioru danych wykorzystywanych do dalszych obliczeń.

Dla badań ilościowych ogólny model statystyczny stosowany w badaniach biegłości w Centrum Certyfikacji BARG Sp. z o.o. przedstawia rysunek nr 3 - Algorytm modelu statystycznego w PT.

Metody wyznaczania wartości przypisanej, wartości σ_{pt} i δ_E oraz stosowane na potrzeby niniejszego programu badania biegłości wskaźniki oceny rezultatów działania Uczestników opisane zostały w punkcie 11.1.

W odniesieniu do wyników jakościowych, postępowanie w zakresie wyznaczania wartości przypisanej oraz oceny rezultatów działania zostało przedstawione w punkcie 11.2.

Organizator PT po otrzymaniu kart wyników badań, z uwagi na zasadność zastosowania innego podejścia, zastrzega sobie prawo do możliwości wyboru odmiennej ścieżki statystycznej, niż przedstawionej w kolejnych podpunktach.

* w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się stosowanie przy $p \geq 12$

Rys. 3. Algorytm modelu statystycznego w badaniach biegłości – badania ilościowe

11.1. Badania ilościowe

11.1.1. Wyznaczenie wartości przypisanej

Wartość przypisana x_{pt} zostanie wyznaczona zgodnie z metodą II algorytmu modelu statystycznego (rys. 3) na podstawie wyników otrzymanych w bieżącej rundzie przy zastosowaniu średniej arytmetycznej lub Algorytmu A opisanego w aneksie C normy ISO 13528:2022-08, wariant I lub II poniżej.

11.1.1.1. Metoda II Wartość uzgodniona na podstawie wyników Uczestników rundy (wg ISO 13528:2022-08 pkt 7.7)

Wariant I

Wartość przypisana x_{pt} jako średnia arytmetyczna:

$$x_{pt} = \bar{x}$$

gdzie:

$\bar{x}$ – średnia arytmetyczna z wyników dostarczonych przez Uczestników danej rundy po odrzuceniu wartości odstających

Niepewność $u(x_{pt})$ szacuje się ze wzoru:

$$u(x_{pt}) = \frac{s}{\sqrt{p}}$$

gdzie:

s – odchylenie standardowe po odrzuceniu wartości odstających

p – liczba wyników po odrzuceniu wartości odstających

Wariant II

Wartość przypisana x_{pt} jako średnia odporna, gdy liczba Uczestników wynosi 15 i więcej ($p \geq 15$):

$$x_{pt} = x^*$$

gdzie:

x^* - średnia odporna obliczona za pomocą algorytmu A

Niepewność $u(x_{pt})$ szacuje się ze wzoru:

$$u(x_{pt}) = \frac{1,25}{\sqrt{p}} \cdot s^*$$

gdzie:

s^* - odchylenie standardowe odporne wyznaczone za pomocą algorytmu A,

p – liczba dostarczonych wyników

Ograniczenie niepewności wartości przypisanej

Jeżeli spełniony jest warunek:

$$u(x_{pt}) \leq 0,3\sigma_{pt}$$

gdzie:

σ_{pt} – odchylenie standardowe do oceny badania biegłości

wówczas niepewność wartość przypisanej uznaje się za nieistotną i nie będzie uwzględniana przy interpretacji wyników rundy badań biegłości.

W przeciwnym wypadku niepewność wartości przypisanej zostanie włączona do obliczeń.

11.1.2. Wyznaczenie wartości σ_{pt}

Wartość σ_{pt} zostanie wyznaczona zgodnie z metodą I lub IV algorytmu modelu statystycznego (rys. 3) jako odchylenie standardowe będące odpowiednio wartością wymaganą lub na podstawie danych otrzymanych w danej rundzie.

11.1.2.1. Metoda I Wartość wymagana - opinia ekspertów (wg ISO 13528:2022-08 pkt 8.2)

Odchylenie standardowe do oceny badania biegłości ustalone zostanie przez zespół ekspercki w oparciu o doświadczenie wynikające ze stosowania metody.

11.1.2.2. Metoda IV Wartość na podstawie danych otrzymanych w tej samej rundzie programu badania biegłości (wg ISO 13528:2022 pkt 8.6)

Wariant II (wg ISO 13528:2022 Annex C.3.1)

Odchylenie standardowe do oceny badania biegłości **jako odchylenie odporne**, gdy liczba Uczestników wynosi 15 i więcej ($p \geq 15$):

$$\sigma_{pt} = s^*$$

gdzie:

s^* – odchylenie standardowe odporne, obliczone za pomocą algorytmu A (bez odrzucania wartości odstających)

11.1.3. Kryteria oceny

Do oceny rezultatów działania Uczestników zostanie wykorzystany wskaźnik z lub z' .

Wskaźnik z (wg ISO 13528:2022-08 pkt 9.4)

Wskaźnik z ma zastosowanie, gdy spełniony zostanie warunek $u(x_{pt}) \leq 0,3\sigma_{pt}$

$$z_i = \frac{(x_i - x_{pt})}{\sigma_{pt}}$$

gdzie:

x_i – wynik uzyskany przez Uczestnika

x_{pt} – wartość przypisana

σ_{pt} – odchylenie standardowe do oceny badania biegłości

Kryterium:

$ z \leq 2,0$	wynik zadowalający
$2,0 < z < 3,0$	wynik wątpliwy
$ z \geq 3,0$	wynik niezadowalający

Wskaźnik z' (wg ISO 13528:2022-08 pkt 9.5)

Wskaźnik z' ma zastosowanie, gdy niespełniony jest warunek $u(x_{pt}) \leq 0,3\sigma_{pt}$

$$z'_i = \frac{x_i - x_{pt}}{\sqrt{\sigma_{pt}^2 + u^2(x_{pt})}}$$

gdzie:

x_i – wynik uzyskany przez Uczestnika

x_{pt} – wartość przypisana

σ_{pt} – odchylenie standardowe do oceny badania biegłości

$u(x_{pt})$ – niepewność wartości przypisanej

Kryterium:

$ z' \leq 2,0$	wynik zadowalający
$2,0 < z' < 3,0$	wynik wątpliwy
$ z' \geq 3,0$	wynik niezadowalający

11.2. Badania jakościowe**11.2.1. Wyznaczenie wartości przypisanej****11.2.1.1. Metoda A Na podstawie wyników Uczestników (wg ISO 13528:2022-08 pkt 11.3.5)**

Wartość przypisana zostanie określona na podstawie konsensusu uczestników, rozumianego jako odsetek odpowiedzi zgodnych na poziomie $\geq 80\%$.

11.2.1.2. Metoda B Na podstawie wiedzy o pochodzeniu materiału (wg ISO 13528:2022-08 pkt 11.3.4)

Wartość przypisana zostanie ustalona na podstawie informacji o pochodzeniu lub/i składzie materiału testowego, znanych Organizatorowi PT.

11.2.1.3. Metoda C Na podstawie opinii eksperckiej (wg ISO 13528:2022-08 pkt 11.3.2)

Wartość przypisana zostanie ustalona przez zespół ekspercki w oparciu o doświadczenie wynikające ze stosowania metody.

11.2.2. Ocena rezultatów działania**11.2.2.1. Metoda I Porównanie z wartością przypisaną**

Ocena rezultatów działania uczestników w oparciu o porównanie uzyskanych przez nich wyników z ustaloną wartością przypisaną.

Kryterium:

Wynik zadowalający – jeśli jest zgodny z wartością przypisaną

Wynik niezadowalający – jeśli jest niezgodny z wartością przypisaną

11.2.2.2. Metoda II Na podstawie opinii eksperckiej

Ocena rezultatów zostanie przeprowadzona przez zespół ekspercki w oparciu o doświadczenie wynikające ze stosowania danej metody badawczej oraz znajomość jej możliwości, ograniczeń i typowych zakresów wyników.

Wynik zostanie uznany za zadowalający, jeżeli – w ocenie zespołu eksperckiego – mieści się w granicach odchyień uznanych za akceptowalne, wynikających z praktyki stosowania metody oraz charakterystyki analizowanego materiału.

12. Sprawozdanie PT

Organizator PT po otrzymaniu wszystkich wyników i przeprowadzeniu analiz statystycznych sporządzi sprawozdanie zawierające:

- nazwę i dane kontaktowe Organizatora badania biegłości
- nazwę i dane kontaktowe koordynatora badania biegłości
- nazwisko, funkcję i podpis osoby autoryzującej sprawozdanie PT
- daty wydania i status sprawozdania (np. wstępne, pośrednie lub końcowe)
- numer sprawozdania i jednoznaczną identyfikację sprawozdania i programu badania biegłości
- wskazanie, które działania były wykonane przez zewnętrznego dostawcę, jeśli mają one wpływ na produkcję, charakteryzowanie obiektów PT lub dostarczenie usługi
- jednoznaczną identyfikację zapewniającą, że wszystkie jego elementy są uznane za część kompletnego sprawozdania PT oraz numerację strony / stron i wyraźną identyfikację końca sprawozdania
- dokładny opis wykorzystywanych obiektów badania biegłości, łącznie z niezbędnymi szczegółami dotyczącymi produkcji obiektów badania biegłości oraz oceny jednorodności i stabilności
- wyniki Uczestników, obejmujące raportowanie niepewności pomiaru
- dane statystyczne oraz podsumowanie, łącznie z wartościami przypisanymi i zakresem akceptowalnych wyników oraz prezentacją graficzną
- procedury stosowane do wyznaczania każdej wartości przypisanej i jej niepewności
- szczegóły dotyczące spójności pomiarowej i niepewności pomiaru każdej wartości przypisanej
- procedury wykorzystywane w celu wyznaczania odchylenia standardowego dla oceny biegłości lub inne kryteria oceny
- wartości przypisane i ich niepewności, i zestawienia statystyczne dla metod badań/procedur stosowanych przez każdą grupę Uczestników (jeżeli różne grupy Uczestników używały różnych metod badań);
- procedury wykorzystywane do statystycznej analizy danych;

- komentarz Organizatora badania biegłości dotyczący rezultatów działania Uczestników
- wskazówki dotyczące interpretacji analizy statystycznej oraz komentarze i zalecenia, wynikające z rezultatów danej rundy badania biegłości.
- oświadczenie o zachowaniu poufności wyników badania biegłości.

Informacje na temat wyników uzyskanych przez konkretnych Uczestników zostaną zakodowane i będą znane tylko Organizatorowi PT, każdy z Uczestników wraz ze Sprawozdaniem otrzyma informacje o przydzielonym kodzie.

Wszystkie wyniki, zestawienia tabelaryczne, analiza osiągnięć Uczestników, przedstawione w sprawozdaniu z badania biegłości prezentowane będą według kodu Uczestnika.

Sprawozdania PT zostaną przesłane do Uczestników drogą mailową, w formie pliku pdf, w terminie określonym w Harmonogramie.

Uczestnik jest zobowiązany do poinformowania Organizatora PT w przypadku uwag do sprawozdania wpływających na końcową ocenę Uczestnika bądź innych błędów występujących w sprawozdaniu z badania biegłości w terminie 14 dni od jego otrzymania. Organizator PT zobowiązany jest do niezwłocznego poprawienia ewentualnych błędów w sprawozdaniu i poinformowania o tym wszystkich Uczestników. Uwagi do sprawozdania z PT, w przypadku wyrażenia niezadowolenia przez Uczestnika, mogą być traktowane przez Organizatora PT jako skarga i rozpatrywane zgodnie z punktem 13 niniejszego programu.

13. Skargi i odwołania

Uczestnik ma prawo do złożenia skargi i/lub odwołania w terminie 14 dni od dnia otrzymania sprawozdania na adres mailowy: badania.bieglosci@barg.pl. Organizator PT w terminie 30 dni od zgłoszenia skargi i/lub odwołania dokona ich rozpatrzenia i przekaże informację zwrotną osobie wskazanej do kontaktu, jeśli skarga i/lub odwołanie dotyczy jego działalności w obszarze PT. Polityką DBB jest rzetelne rozpatrywanie wszystkich skarg i odwołań otrzymanych od Uczestników, klientów lub innych stron. Procedura postępowania wyjaśniającego i prowadzenia zapisów w sprawie skarg i odwołań została opisana w DSZ – rozdział PT-7.6 „Rozpatrywanie skarg” i PT-7.7 „Rozpatrywanie odwołań” i jest udostępniana na życzenie.

14. Kontakt z Uczestnikiem

DBB zapewnia Uczestnikom wszystkie informacje dotyczące realizacji programu, w tym każdej pojedynczej rundy. Wszystkie dokumenty i niezbędne formularze są przekazywane Uczestnikom drogą elektroniczną, za pośrednictwem firm kurierskich lub odbierane osobiście za potwierdzeniem otrzymania próbek.

Koordynator zamieszcza aktualny Harmonogram programu PT o planowanych rundach badań biegłości oraz kryteriach uczestnictwa na stronie internetowej.

DBB udostępnia Uczestnikom programu badań biegłości:

- Harmonogram programu PT (4/PT-7.2)
- Formularz zgłoszeniowy (6/PT-7.2)
- Instrukcja dla Uczestników (5/PT-7.2) – przekazywana przed rozpoczęciem rundy programu

- Karty wyników badań (8/PT-7.2)
- Sprawozdanie z badań biegłości – przekazywane Uczestnikom po zakończeniu każdej rundy programu
- Ankieta oceny klienta o poziomie usług świadczonych przez Organizatora PT (1/PT-8.6)

Uczestnicy badań biegłości mogą kontaktować się z Organizatorem PT w kwestiach budzących wątpliwości, wymagających wyjaśnienia lub uzasadnienia, a także w każdej innej sprawie, która może przyczynić się do doskonalenia organizacji badania biegłości.

15. Dokumenty odniesienia

- PN-EN ISO 14688-1:2018-05 Rozpoznanie i badania geotechniczne -- Oznaczanie i klasyfikowanie gruntów -- Część 1: Oznaczanie i opis
- PN-EN 17685-1:2023-08 Roboty ziemne -- Badania chemiczne -- Część 1: Oznaczanie utraty masy w wyniku prażenia
- PN-EN ISO 17892-1:2015-02, PN-EN ISO 17892-1:2015-02/A1:2022-11 Rozpoznanie i badania geotechniczne -- Badania laboratoryjne gruntów -- Część 1: Oznaczanie wilgotności naturalnej
- PN-EN ISO 17892-2:2015-02 Rozpoznanie i badania geotechniczne -- Badania laboratoryjne gruntów -- Część 2: Oznaczanie gęstości objętościowej
- PN-EN ISO 17892-3:2016-03 Rozpoznanie i badania geotechniczne -- Badania laboratoryjne gruntów -- Część 3: Badanie gęstości właściwej
- PN-EN ISO 17892-4:2017-01 Rozpoznanie i badania geotechniczne -- Badania laboratoryjne gruntów -- Część 4: Badanie uziarnienia gruntów
- PN-EN ISO 17892-12:2018-08, PN-EN ISO 17892-12:2018-08/A1:2022-03, PN-EN ISO 17892-12:2018-08/A2:2022-08 Rozpoznanie i badania geotechniczne -- Badania laboratoryjne gruntów -- Część 12: Oznaczanie granic płynności i plastyczności
- PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących
- PN-EN ISO/IEC 17043:2023-10 Ocena zgodności - Ogólne wymagania dotyczące kompetencji organizatorów badania biegłości
- PN-ISO 2854:1994 Statystyczna interpretacja danych - Techniki estymacji oraz testy związane z wartościami średnimi i wariancjami
- PN-ISO 5725-1:2002 Dokładność (poprawność i precyzja) metod pomiarowych i wyników pomiarów - Część 1: Ogólne zasady i definicje
- PN-ISO 5725-2:2002 Dokładność (poprawność i precyzja) metod pomiarowych i wyników pomiarów - Część 2: Podstawowa metoda określania powtarzalności i odtwarzalności standardowej metody pomiarowej
- ISO 13528:2022-08 Statistical methods for use in proficiency testing by interlaboratory comparisons
- DA-05 Polityka dotycząca uczestnictwa w badaniach biegłości lub porównaniach międzylaboratoryjnych innych niż badania biegłości

- DA-06 Polityka dotycząca spójności pomiarowej wyników pomiarów
- ILAC-G17 Wytyczne ILAC dotyczące niepewności pomiaru w badaniach